

HRVATSKA VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA

CROATIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

I. Grgić, Magdalena Zrakić, Gordana Županac

SAŽETAK

U radu se analizira Hrvatska ukupna vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za razdoblje od 2000. do 2010. godine, a po proizvodima i uvozno-izvoznim odredištima za razdoblje od 2005. do 2010. Poljoprivredno-prehrambeni sektor sudjeluje s 9,7% u ukupnoj vanjskotrgovinskoj razmjeni Hrvatske (prosjek 2000/10. godina), manje u uvozu (9,1%) nego u izvozu (10,9%). U istom razdoblju Republika Hrvatska ima deficit kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i to između 280 milijuna dolara u 2000. i 1.225 milijuna dolara u 2008. godini. Pokrivenost uvoza izvozom kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda je nešto povoljnija (58,7%) u odnosu na ukupnu vanjskotrgovinsku razmjenu (48,9%). Najznačajniji izvozni proizvodi su šećer od šećerne repe i trske, cigare i cigarete od duhana te čokolada, a uvozni prehrambeni proizvodi-ostali, svježe svinjsko meso te živa goveda. Najviše poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (oko trećine ukupnog) izvozimo u Bosnu i Hercegovinu, a najviše uvozimo iz Njemačke (11,8%) i Italije (11,6%). Hrvatskoj su bitna tržišta okruženja te s Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom, Slovenijom i Srbijom ima pozitivnu vanjskotrgovinsku bilancu kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a negativnu s Makedonijom.

Ključne riječi: vanjskotrgovinska razmjena, poljoprivredno-prehrambeni proizvodi, Republika Hrvatska

ABSTRACT

In this article total Croatian foreign trade of agricultural and food products is analyzed for the period from 2000 to 2010. Also analyzed one by products

and the import-export destinations for the period from 2005 to 2010. Agricultural and food sector participates with 9.7% in total Croatian foreign trade exchange (average 2000/10), but less in import (9.1%) than in export (10.9%). During the same period the Croatian agricultural and food sector was in deficit between 280 million USD in 2000 and 1.225 million USD in 2008. The coverage of import by export of agricultural and food products was somewhat better (58.7%) compared to total foreign trade exchange (48.9%). The most important export products were sugar from sugar beet and sugar cane, cigars and cigarettes and chocolate, and imported agricultural and food products were others, such as fresh pork and cattle. Most agricultural and food products (about a third of the total) were exported to Bosnia and Herzegovina, and most were imported from Germany (11.8%) and Italy (11.6%). Neighbouring t markets are very important for Croatia and there is a positive foreign trade balance in agricultural and food products exchange with Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Slovenia and Serbia, negative only with Macedonia.

Key words: foreign exchange, agricultural and food products, the Republic of Croatia

UVOD

Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ovisna je o domaćoj proizvodnji, razvijenosti industrije prehrambenih proizvoda, stvarnoj i potencijalnoj domaćoj potražnji, promjenama na svjetskom tržištu i sl. te je cilj Hrvatske da koristeći svoje poredbene prednosti ostvari što veći izvoz uz što manji uvoz.

Međunarodna razmjena je posljedica unutrašnjih zbivanja u privredi, proizvodnji i potrošnji, odnosa ponude i potražnje, viškova i manjkova roba u gospodarstvu otvorenom prema svjetskom tržištu (Kovačević i Sabolović, 2002.). Postoji snažna veza između vanjske trgovine i rasta društvenog proizvoda. Veće stope rasta ostvaruju države s uspješnim i konkurentnim izvoznim sektorima, razvijenim domaćim tržištem ili pristupom drugim tržištima (Balassa, 1978). Općenito, u ekonomskoj teoriji rasta, prihvaćena je pozitivna korelacija između izvoza i ekonomskog rasta. Procijenjeno je da liberaliziran trgovinski sustav s rastom izvoza za 1% pridonosi 0,7 % višoj stopi rasta BDP-a, u odnosu na ostale gospodarske sustave (Balassa, 1978).

Najnovija ekonomska kriza izazvala je strukturne promjene svjetskoga gospodarstva pri čemu je uočljiv proces tržišnoga repozicioniranja i to ponajprije u realnome sektoru ekonomije. Zbog toga se, razvitak hrvatskoga gospodarstva mora zasnivati na izveznoj orijentaciji, a osobito na izveznoj orijentaciji prerađivačke industrije. (Buturac i sur., 2009).

METODE RADA I IZVORI PODATAKA

U radu se istražuje vanjskotrgovinska razmjena Republike Hrvatske poljoprivredno-prehrambenih proizvoda kako ukupno tako i prema proizvodima i izvezno-uveznim odredištima.

Osnovna pretpostavka u radu je da očekivani ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju neće imati značajnijeg utjecaja na promjene kod vanjsko trgovinske razmjene poljoprivredno prehrambenih proizvoda.

Kao kvantitativni pokazatelj vanjskotrgovinske razmjene korišteni su sljedeći indikatori:

a) Pokrivenost uvoza izvezom (r)

$$r_{ij}^t = \frac{X_{ij}^t}{M_{ij}^t} * 100 ;$$

gdje je:

r_{ij}^t - pokriveno st uvoza izvezom u godini t

X_{ij}^t - izvez sektora i odsjeka j u godini t

M_{ij}^t - uvez sektora i odsjeka j u godini t

Ukoliko je vrijednost indikatora pokrivenosti ispod 100 ostvaruje se vanjskotrgovinski deficit i obratno, ako je indikator veći od 100 postoji vanjskotrgovinski suficit. Kao relativni pokazatelj indikator se često iskazuje i u postotku.

b) Relativni vanjskotrgovinski saldo (RVS) (Jošić 2008.)

$$RVS_i^t = \frac{X_i^t - M_i^t}{X_i^t + M_i^t}$$

gdje je:

RVS_i^t - relativni vanjskotrgovinski saldo sektora i u godini t

X_i^t - izvoz sektora i u godini t

M_i^t - uvoz sektora i u godini t

Granične vrijednosti ovog indikator su 1 i -1. Vrijednost indikatora iznosi 1, ukoliko je sektor isključivo izvozno usmjeren i nema uvoza, i obrnuto- ukoliko sektor proizvode i usluge samo uvozi indikator ima vrijednost -1.

U radu se za analizu i projekciju određenih pojava koristi i metoda trenda.

Kao izvori podataka korištene su publikacije Državnog zavoda za statistiku (DZS) i Hrvatske gospodarske komore (HGK).

REZULTATI I RASPRAVA

Izvozne mogućnosti i uvozna ovisnost nacionalne ekonomije odraz su dostignute razine konkurentnosti njezinih gospodarskih subjekata.

Ukupna vanjskotrgovinska razmjena Hrvatske rasla je do 2008. godine, a nakon toga dolazi do smanjenja pri čemu je veće smanjenje kod uvoza. Cijelo analizirano razdoblje karakterizira veliki vanjskotrgovinski deficit, također najveći u 2008. godini (\$16,6 milijardi), a nakon toga smanjuje se na 8,3 milijarde dolara u 2010. godini.

Slične promjene dogodile su se i kod vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te je do 2008. godine brži porast uvoza nego izvoza. Nakon toga dolazi do smanjenja vanjskotrgovinske razmjene pri čemu je, slično kao i kod ukupne vanjskotrgovinske razmjene, veće smanjenje uvoza. I kod vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih

I. Grgić i sur.: Hrvatska vanjskotrgovinska razmjena
poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

proizvoda Hrvatska ima negativan saldo što je bio najveći 2008. godine (1,2 milijarde \$).

Tablica 1. Vanjsko-trgovinska razmjena Republike Hrvatske (milijuna dolara)

Table 1. Foreign trade of the Republic of Croatia (million USD)

Godina	Ukupno Total			Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi Agri-food products				
	Izvoz	Uvoz	Saldo	Izvoz	Uvoz	Saldo	Udio u /Share in	
Year	Export	Import	Balance	Export	Import	Balance	Export	Import
	1	2	3 (1-2)	4	5	6 (4-5)	7 (4/1)	8 (5/2)
2000.	4.431	7.886	-3.445	406	686	-280	9,2	8,7
2001.	4.665	9.147	-4.482	469	845	-376	10,1	9,2
2002.	4.903	10.722	-5.819	579	1035	-456	11,8	9,7
2003.	6.186	14.209	-8.023	789	1255	-466	12,8	8,8
2004.	8.024	16.589	-8.565	735	1455	-720	9,2	8,8
2005.	8.772	18.560	-10.536	920	1.615	-695	11,5	8,7
2006.	10.376	21.502	-11.126	1.190	1.847	-657	11,5	8,6
2007.	12.363	25.838	-13.475	1.313	2.150	-837	10,6	8,3
2008.	14.123	30.726	-16.603	1.399	2.625	-1.226	9,9	8,5
2009.	10.491	21.204	-10.713	1.360	2.239	-879	13,0	10,6
2010.	11.806	20.053	-8.247	1.355	2.168	-813	11,5	10,8
2013.	13.104 ¹	19.051 ²	-5.947	1.614 ³	2.789 ⁴	-1.175	12,3	14,6

$$^1 Y = -57,283X^2 + 1619,6X + 1657,3;$$

$$^2 Y = -243,54X^2 + 4725,6X + 788,88$$

$$^3 Y = -4,3427X^2 + 163,68X + 173,62$$

$$^4 Y = -8,3228X^2 + 325,56X - 138,03$$

Izvor: Hrvatska gospodarska komora- Odabrani gospodarski pokazatelji 1995.-2010.
Source: Croatian Chamber of Commerce - Selected economic indicators 1995.-2010.

Negativna vanjskotrgovinska bilanca poljoprivredno-prehrambenih proizvoda posljedica je sporijeg porasta poljoprivredne proizvodnje u odnosu na porast ukupne potražnje (domicilnog stanovništva i turističke potrošnje)¹.

Tijekom cijelog analiziranog razdoblja veći je udjel poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u ukupnom izvozu (oko 11%), nego u uvozu (9%).

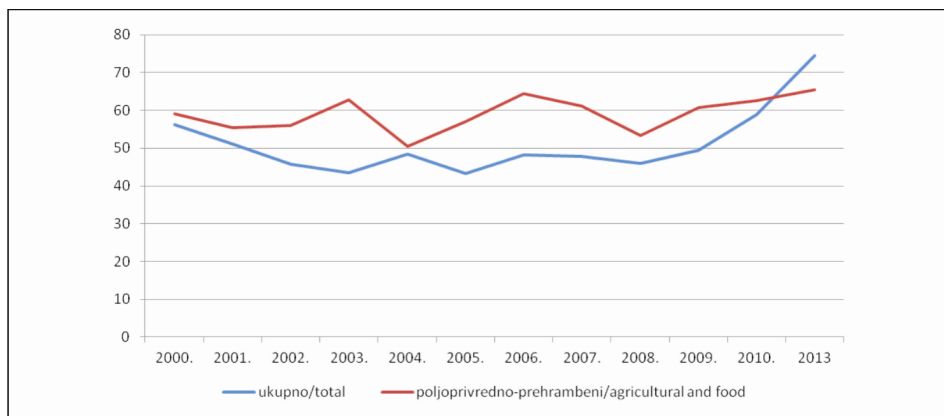
¹ Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća Hrvatska prelazi sa planske na tržišnu privredu što dovodi do značajnih problema u proizvodnji i na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Istodobno dolazi i do ogromnih ratnih razaranja i to posebno u poljoprivredno razvijenim dijelovima Hrvatske. Sve to za posljedicu ima da je poljoprivredna proizvodnja Hrvatske još nije dostigla razinu s kraja devedesetih godina.

U 2013. godini se očekuje smanjenje negativnog ukupnog vanjsko-trgovinskog salda, ali i povećanje vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Ovakve promjene su posljedica ulaska Hrvatske u EU pri čemu će najveći ali negativni utjecaj doživjeti poljoprivredno-prehrambeni sektor zbog cjenovne nekonkurentnosti proizvoda iz poljoprivredno razvijenih članica Unije.

Značajan indikator vanjsko-trgovinske razmjene je pokrivenost uvoza s izvozom na što djeluje mnoštvo čimbenika kako uvozne tako i izvozne strane, a zajedničko im je količina i cijena. Hrvatska vanjskotrgovinska bilanca je negativna odnosno pokrivenost uvoza izvozom je značajno ispod 100 (Grgić i sur. 2012).

Grafikon 1. Pokrivenost uvoza izvozom ukupno i za poljoprivredno-prehrambene proizvode i projekcija za 2013. godinu

Figure 1. The coverage of import by export in total exchange and agri-food products exchange with projection for 2013

$$\text{Ukupno/total} = 0,4508X^2 - 5,2593X + 59,772$$

$$\text{Poljoprivredno-prehrambeni/agricultural and food} = 0,0764X^2 - 0,553X + 58,262$$

Izvor: Preračunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.)“, za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

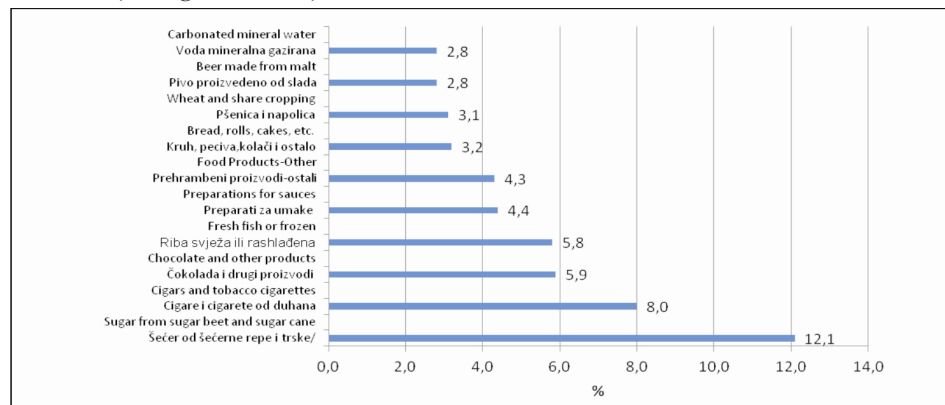
Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46).", for the period from 2000 to 2010, CBS RH

Iako Hrvatska ne može biti zadovoljna vanjskotrgovinskom razmjenom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, činjenica je da su rezultati bolji u odnosu na ukupnu privredu. Tijekom cijelog analiziranog razdoblja pokrivenost uvoza izvozom je kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda veća nego kod ukupne vanjskotrgovinske razmjene (prosjeak razdoblja je kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 59,6%, a za ukupnu privredu 48,7%). U 2013. se godini očekuje da će, kao posljedica očekivanih promjena u vanjskotrgovinskoj razmjeni, ukupna pokrivenost uvoza izvozom biti za desetak indeksnih bodova viša od one kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Iako je tijekom analiziranog razdoblja značajna vrijednosna promjena vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (porast uvoza sa 1.615 na 2.168 te izvoza sa 920 na 1.355 mil. \$) struktura izvoza i uvoza se nije značajnije mijenjala. Na tablici 2 prikazan je udjel deset najznačajnijih proizvoda i skupina proizvoda, prema carinskoj tarifi, u ukupnom izvozu koji, kao prosjeak razdoblja, čini preko polovice ukupnog izvoza.

Grafikon 2. Deset vrijednosno najzastupljenijih proizvoda u ukupnom izvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (prosjeak 2005/2010. godina)

Figure 2. Ten most valuable products in the total export of agricultural and food products (average 2005/2010)

Izvor: Preraćunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.), za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

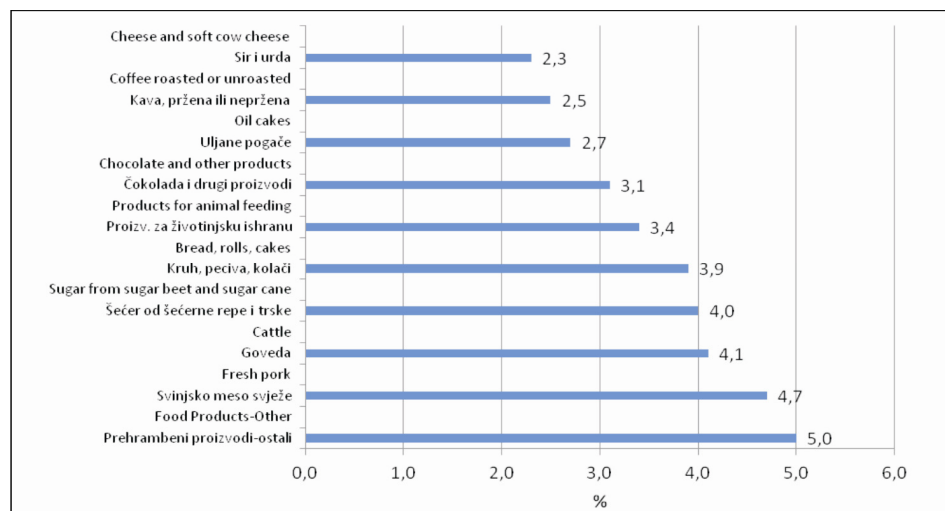
Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46)., for the period from 2000 to 2010, CBS RH

Već duže razdoblje hrvatski najznačajniji izvozni proizvod je šećer kako zbog ostvarenog napretka u proizvodnji šećerne repe i njenoj preradi u šećer, tako i zbog uspješnog repositioniranja u pretpristupnom razdoblju Hrvatske u Europsku uniju, u koju se izvozi najveći dio šećera.

Unatoč antiduhanskoj kampanji Hrvatska je uspjela sačuvati „duhanski“ sektor koji je drugi proizvod po izvoznom udjelu. Na trećem mjestu su čokolada i drugi proizvodi iz CT 1806. Značajno mjesto u izvozu ima riba i to uglavnom morska. Značajne izvozne udjele imaju pivo i mineralna voda što je dijelom i posljedica novijih akvizicija hrvatskih kompanija u zemljama okruženja. U uveznoj strukturi poljoprivredno-prehrambenih proizvoda veća je disperzija proizvoda. Deset po udjelu najznačajnijih proizvoda čine „samo“ 35,7% ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Grafikon 3. Deset vrijednosno najzastupljenijih proizvoda u ukupnom uvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (prosjeak 2005/2010. godina)

Figure 3. Ten most valuable products in the total import of agricultural and food products (average 2005/2010)

Izvor: Preračunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.)“, za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

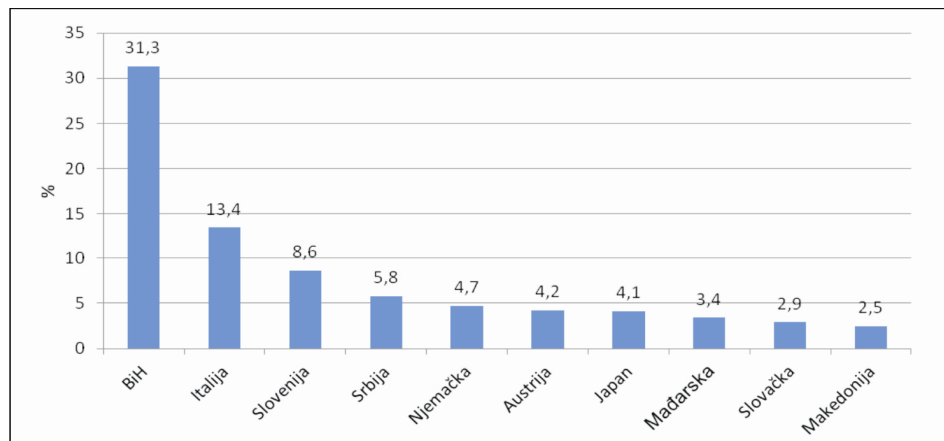
Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46).", for the period from 2000 to 2010, CBS RH

Posebno zabrinjava visoko pozicioniranje uvoza svinjskog mesa i goveda, a uvoz CT 1701 predstavlja uvoz šećera od šećerne trske.

Oko 80% hrvatskog izvoza je u deset zemalja od čega je izvan Europe jedino Japan (najviše zbog izvoza tunjevine). Ovakva distribucija izvoza ima dobre i loše strane. Dobra strana je da hrvatski izvoznici dobro poznaju ukuse potrošača izvoznih odredišta te i potrošači prepoznaju hrvatske proizvode. Loša strana je što se ne koriste mogućnosti izvoza na puno veća potrošačka tržišta kao što su Rusija, zemlje Bliskog istoka itd. Blizu polovice hrvatskog izvoza plasira se u zemlje bivše Jugoslavije, ali i skoro 40% u zemlje Europske unije.

Grafikon 4. Prvih vrijednosno deset izvoznih odredišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Hrvatske (Ukupan izvoz=100)

Figure 4. The top ten of most valuable export destinations by of agricultural and food products of Croatia (Total export=100)

Izvor: Preračunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.), za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46)., for the period from 2000 to 2010, CBS RH

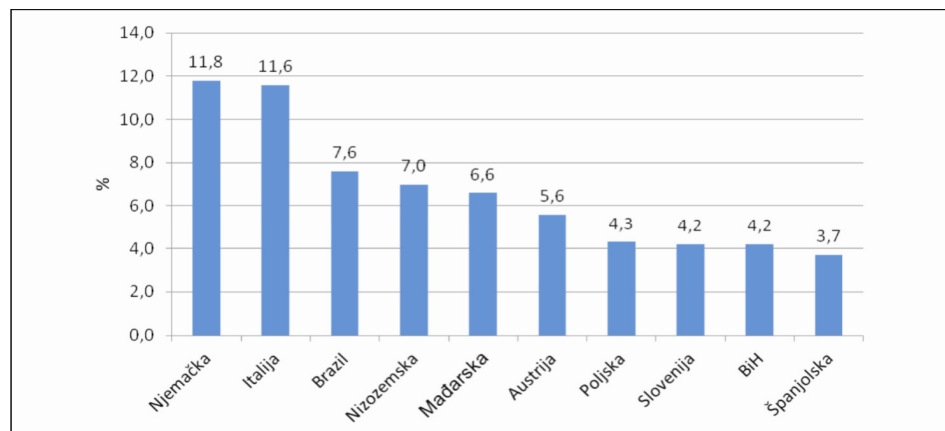
Najveći partneri koji su kupovali hrvatske poljoprivredno-prehrambene proizvode su Bosna i Hercegovina, Italija, Slovenija, Austrija i Njemačka (vrijednost izvoza u te države je nešto iznad polovice ukupnog izvoza). Pri kraju analiziranog razdoblja zamjetno je smanjenje izvoza u Italiju i Austriju, što je

djelomično nadoknađeno povećanjem udjela izvoza u Sloveniju. Kod uvoza stanje je nešto drugačije nego kod izvoza. Prvih deset zemalja iz kojih Hrvatska uvozi sudjeluju sa oko 66% u ukupnom Hrvatskom uvozu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. I ovdje su dominantne europske zemlje (oko 55% uvezenih roba) i jedino je, ali na trećem mjestu prisutan Brazil (zbog uvoza govedine). Uvoz iz zemalja okruženja (bivše Jugoslavije) čini samo 8% ukupnog uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Hrvatske.

U razdoblju od 2005. do 2010. godine najvažnije države iz kojih smo najviše uvozili njihovih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda bile su Njemačka (s tendencijom rasta uvoza), Italija (gdje zadržavamo stalno približno jednaki udio u ukupnom uvozu), Brazil, Austrija i Slovenija (kod tih država postoji lagani pad udjela uvoza), a kod uvoza iz Bosne i Hercegovine trend je povećanje uvoza.

Grafikon 5. Prvih deset vrijednosno uvoznih odredišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Hrvatske (Ukupan uvoz=100)

Figure 5. Ten most valuable import destinations of agri-food products from Croatia (Total import=100)

Izvor: Preračunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.), za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

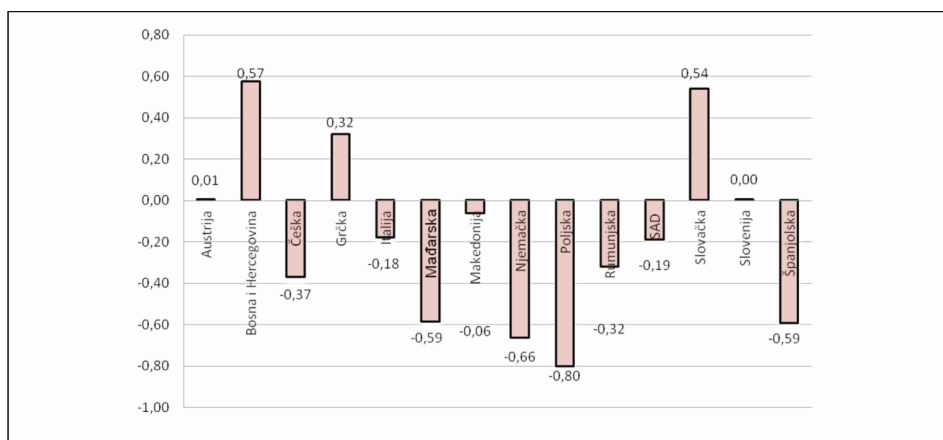
Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46), for the period from 2000 to 2010, CBS RH

I. Grgić i sur.: Hrvatska vanjskotrgovinska razmjena
poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Vanjskotrgovinska razmjena Republike Hrvatske poljoprivredno-prehrambenih proizvoda odvija se mnoštvom država pri čemu je različita razina razmjene kao i bilanca (pozitivna/negativna). Pokazatelj razmjene je Relativni vanjskotrgovinski saldo (RVS)².

Grafikon 6. Relativni vanjsko trgovinski saldo Hrvatske s nekim državama u razdoblju od 2005. do 2010. godine

Figure 6. The relative balance of Croatian foreign trade with some countries in the period from 2005. to 2010.

Izvor: Preračunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.)“, za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46).", for the period from 2000 to 2010, CBS RH

Iz Grafikona 6 je vidljivo da Hrvatska ima pozitivnu vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s Bosnom i Hercegovinom, Slovačkom, Grčkom, Austrijom i Slovenijom, a negativnu sa ostalim analiziranim zemljama, posebice s Poljskom i Njemačkom.

² U analizu su uključene samo neke države pri čemu je kriterij bio njihov udjel u vanjskotrgovinskoj razmjeni od najmanje 1% ukupne razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

I. Grgić i sur.: Hrvatska vanjskotrgovinska razmjena
poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Ipak, za Hrvatsku su zanimljiva tržišta susjednih zemalja s kojima Hrvatska pojedinačno ostvaruje različitu razinu vanjskotrgovinske razmjene i ima različitu vanjskotrgovinsku bilancu.

Tablica 2. Vanjskotrgovinska bilanca Hrvatske poljoprivredno-prehrambenih proizvoda sa odabranim državama

Table 2. Croatian trade balance of agri-food products with selected countries

Država	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BiH	227,66	242,46	346,05	240,25	336,78	305,64
Crna Gora	0,00	0,00	29,21	19,26	25,02	24,09
Makedonija	-1,82	-7,01	-5,41	-6,66	-8,25	-5,57
Slovenija	-19,57	-2,36	12,45	1,19	58,34	64,24
Srbija	15,07	46,36	30,26	37,26	39,48	24,22
Ukupno	221,35	279,45	412,56	291,30	451,38	412,62

milijuna dolara
million USD

Izvor: Preračunato prema „Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.), za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

Source: Calculated according to the "Import and export of the products of customs tariffs and countries of origin (Table 45 and Table 46)., for the period from 2000 to 2010, CBS RH

Hrvatska ima s navedenim državama pozitivnu ukupnu vanjskotrgovinsku bilancu i to od 221 mil. dolara u 2005. do 451 mil. dolara u 2009. godini. Najveću vanjskotrgovinsku razmjenu tijekom analiziranog razdoblja Hrvatska je imala s Bosnom i Hercegovinom (52,8%), zatim sa Slovenijom (22%), Srbijom (15,7%), znatno manje s Makedonijom (7,5%) te Crnom Gorom (3,1%). Hrvatska tijekom cijelog razdoblja jedino s Makedonijom te u prve dvije godine sa Slovenijom ima deficit, a s ostalim državama ostvaruje suficit kod vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

ZAKLJUČAK

Saldo ukupne vanjskotrgovinske i razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Hrvatske je negativan tijekom cijelog analiziranog razdoblja, ali povoljniji u odnosu na ukupnu vanjskotrgovinsku razmjenu. Pokrivenost uvoza izvozom je kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda veća nego kod ukupne vanjskotrgovinske razmjene (prosjek razdoblja je kod poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 59,6%, a za ukupnu 48,7%). Najznačajniji hrvatski

izvozni proizvodi su šećer i duhan, a uvozni svinjsko meso i goveda. Glavnina vanjskotrgovinske razmjene je s Europskom unijom pri čemu Hrvatska najviše izvozi u BiH (preko 30% ukupnog izvoza), a uvozi iz Njemačke (11,8%) i Italije (11,6%). Sa zemljama okruženja (bivše-Jugoslavije) Hrvatska ostvaruje, izuzev Makedonije, značajan suficit kod razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Kako bi Hrvatska povećala svoj udjel u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda potrebno je povećati konkurentnost proizvoda u kvaliteti i cijeni.

Da bi se smanjila uvozna ovisnost neophodno je povećati proizvodnju onih proizvoda za što postoje proizvodne mogućnosti kao što su proizvodi i preradevine od govedeg i svinjskog mesa, mesa peradi te kravljeg mlijeka. Istodobno domaća proizvodnja treba nuditi proizvode koje traži svjetsko, posebno tržište Europske unije, kao što su npr. ekološki proizvodi za čiju proizvodnju postoje u Hrvatskoj uvjeti.³ Činjenica da je Europska unija naš najznačajniji vanjskotrgovinski partner, od sredine 2013. godine dodatno će se proširiti za Hrvatsku izvozno tržište te liberalizacijom dati dodatni poticaj međusobnoj trgovini (Kersan 1998). Međutim, ulaskom Hrvatske u EU postoji opasnost od negativnih posljedica na „izgubljenim“ CEFTA tržištima posebno na za Hrvatsku izvozno značajnom tržištu BiH.

LITARATURA

1. Balassa, B. (1978). Export and economic growth, *Journal of Development Economics*, No. 5, Issue 2, 181-189.
2. Buturac, G., Rajh, E., Teodorović, I. (2009). Hrvatsko gospodarstvo u svijetlu globalne recesije, *Ekonomski pregled: mjesečnik Hrvatskog društva ekonomista Zagreb* (0424-7558) 60, 12; 663-698
3. Grgić, I., Levak, V., Zrakić, Magdalena (2012): Vanjskotrgovinska razmjena Republike Hrvatske poljoprivredno prehrambenim proizvodima, *Actual Tasks on Agricultural Engineering-Proceedings of the 40. International Symposium on Agricultural Engineering / Košutić, Slivio (ur.). Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet i CIGR, EurAgEng i Asian Association for Agricultural Engineering (AAAE). Opatija 21-24 veljače, Str. 63-73.*

³ Ovdje se prvenstveno misli na značajne neobrađene površine koje zadovoljavaju kriterije ekološke proizvodnje.

4. Hrvatska gospodarska komora, Odabrani gospodarski pokazatelji 1995. - 2010.
5. Jošić, M. (2008.): Struktura vanjske trgovine i komparativne prednosti Republike Hrvatske“, magistarski rad, Ekonomski fakultet Zagreb
6. Kersan, Ines (1998). Analiza tendencija u kretanju vanjskotrgovinske razmjene Hrvatske s Europskom unijom, Gospodarska politika Hrvatske i Europska unija, Urednik/ci: Jovančević, Radmila, Ekonomski fakultet Zagreb ; Mekron promet
7. Kovačević, B., Sabolović, D. (2002). Stanje i razvojne tendencije vanjskotrgovinske razmjene Republike Hrvatske; Ekonomija 2 (9): 293-316 (295)
8. Matić, B., Bilas, V., Čulina M. (2010). Perspektive razmjene Hrvatske i BiH nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Mostaru (Journal of Economy and Business) (1840-3255) 16; 115-133 Urednik/ci: Jovančević, Radmila, Ekonomski fakultet Zagreb ; Mekron promet
9. Statistički ljetopis Republike Hrvatske, 2010, Zagreb
10. Uvoz i izvoz po proizvodima carinske tarife i zemljama porijekla (tab 45. i tab 46.), za razdoblje od 2000. – 2010., DZS RH

Adrese autora – Authors' addresses:

Prof. dr. sc. Ivo Grgić
Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet
Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj
Svetošimunska c. 25, 100000 Zagreb
igrgic@agr.hr

Magdalena Zrakić, mag. ing. agr.
Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet
Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj
Svetošimunska c. 25, 100000 Zagreb
mzrakic@agr.hr

mr. sc. Gordana Županac
Zagrebačka Županija
Upravni odjel za poljoprivredu, ruralni razvitak i šumarstvo
Ulica grada Vukovara 72, 10000 Zagreb
g.zupanac@zagrebacka-zupanija.hr

Primljeno – Received:

31.10.2011.